

Вплив ненормативної лексики на культуру особистості

О.В. ХОМ'ЯКОВА

Харківська національна академія міського господарства

Сумною прикметою сучасного культурного життя стало беззастережне масове користування абсценною (непристойною) лексикою в усіх його сферах – від побутового спілкування до художньої літератури. Ненормативна лексика стала своєрідною раковою пухлиною, що роз'їдає особистісну культуру, але й спотворює весь культурний простір суспільства. Необхідність нейтралізувати процес її використання перетворилася на нагальну суспільну проблему, але розглядається вона зазвичай, як загроза мові, що ж стосується впливу на загальний стан культури та її руйнування, то цей глибинний аспект залишається не до кінця усвідомленим, а тому потребує окремого дослідження і адекватних практичних висновків.

Використання ненормативної лексики набуло такого поширення, що в масовій свідомості починає сприйматися майже як буденне явище. В засобах масової інформації та дослідженнях культурологічної спрямованості звертається увага на те, що літератори, деякі діячі культури та ведучі телепрограм, не говорячи про «зірок» усіх розмірів, змагаються між собою у виразах, на які ще 20 років тому накладене в публічній сфері суворе табу. Дехто намагається подати це як ознаку демократії, нові віяння в культурі. Якщо виходити з того, що Україна намагається ввійти в європейський культурний і економічний простір, то ці твердження не витримують критики, оскільки ніякого відношення до справжньої культури і справжньої демократії не мають.

Використання ненормативної лексики призводить до «відмирання» справді культурно-змістовної лексики, до неприпустимого звуження мовно-культурного простору людини і перетворення її в примітивний апарат проголошення абсценної лексики. Якщо взяти сучасну ситуацію, то таке культурне збідніння починає надзвичайно негативно впливати навіть на стан професійної культури та спілкування. Тому нескладно зрозуміти, що ненормативна лексика не може відбити, а тим більше замінити використання необхідних термінів і понять, які призначені для реалізації вимог щодо професійної культури спілкування.

Головне ж полягає в тому, що нецензурщина, стаючи «нормою», поступово і непомітно «перетікає» у сферу професійної культури і спілкування, невимовно збіднюючи їх, а інколи роблячи навіть неможливими. Це особливо слід пам'ятати фахівцям технічної спрямованості: словесне сміття, врешті-решт, неминуче встановлює певні і дуже болісні комунікаційні обмеження, тому заміна його звичайною мовою є, окрім усього іншого, вимогою до технічного аспекту культури.

Втягування культури особистості під впливом ненормативної лексики в руйнівну сферу відбувається за певними законами і включає етапи: окремий вчинок, звичку, усталену рису культури. Тому помиляється той, хто недооцінює «випадкове», ніби несуттєве, використання цієї лексики. Це перший крок до викривленої культури і поведінки особистості, де, крім матюка, не існує іншого способу спілкування, там відповідальність набагато нижча порівняно з тією, що породжується не зовнішнім тиском хамської мови, а глибоким усвідомленням залежності долі інших людей від власної поведінки. Тому всупереч усьому зріють погляди, що нецензурщина руйнівніша для особистості, ніж звичайні негаразди з культурою.